

VINTON, Roger (2017).

La gran teranyina: Els secrets del poder a Catalunya.
Sant Llorenç d'Hortons: Edicions del Periscopi. 393 p.

Per a la majoria dels mortals, la vida i obra dels extremament rics, de les classes corporatives com diuen els sociòlegs, és opaca, i sols l'albirem (o envegem, segons el cas) mitjançant les revistes del cor i similars, mitjançant els diaris esportius o mitjançant les pàgines de color salmó. L'hermetisme, a més, de molts rics, acaba d'obscurir l'assumpte. Però es pot tafanejar una mica aquesta vida d'*alt standing*. Examinem el cas de Barcelona, per exemple. D'una banda, n'hi ha prou de fullejar la revista *Barcelona Divina*, que, segons el seu web en castellà, *desde luego*, «renueva su espíritu destacando, con gran criterio y contrastado rigor, el gusto por el hedonismo y la cultura urbana en un marco social exclusivo protagonizado por la clase dirigente de la ciudad». D'altra banda, es pot fer una caminada plaent per la carena de Collserola, que domina Barcelona, entre Vallvidrera i Sant Pere Màrtir i observar-ne la *zona alta*, on les taques de blau mostren les piscines dels privilegiats, dels «qui es passen el porró», com deia l'intrús (*advenedizo*) Josep-Lluís Núñez.

Per començar no sabem qui és Vinton, l'autor. Àgilment ho justifica ell (o ella) així, ben provocadorament: «que Roger Vinton sigui un pseudònim, i no un nom real, no el defineix tant a ell com a nosaltres».

Què pretén el llibre? En l'entrada a Internet trobem la declaració d'intencions següent:

[...] és pioner en un determinat enfocament: hem posat l'accent en la seva influència en el dia a dia dels ciutadans a través de les firmes que controlen i també en els vincles, sovint desconeguts, entre els diferents clans protagonistes. Un altre aspecte que ens ha interessat remarcar és l'origen de les fortunes que apareixen en el llibre, mirant d'explicar-ho d'una manera atractiva que defuig l'ensopiment d'alguns tractats magistrals que analitzen la història.

[...]

Un llibre pot canviar un país? Potser no, però de ben segur que el contingut d'un llibre pot fer que els seus lectors es mirin el país amb uns altres ulls. Aquesta és una de les reaccions probables dels qui llegeixin *La gran teranyina*.

[...]

Al llarg d'aquesta experiència lectora ens endinsarem en una matinada de 1958 que, en certa manera, va modificar la configuració del Poder al país. Coneixerem una noia segrestada que va resultar que pertanyia a una família més important del que ens van explicar els mitjans. Pujarem a un gratacel amb vocació d'acollir els poderosos des de fa gairebé mig segle. Visitarem una mansió

de conte de fades que tenim molt vista, però que no sabem a qui pertany. Traspassem les portes de Can Barça per descobrir com hi ha penetrat el poder al llarg dels darrers cent anys. Viurem un munt d'històries més que, amb seguretat, ens faran dir «I com és que jo no ho sabia, això?». I contínuament comprovarem com l'ombra del passat es projecta sobre el present per dibuixar la realitat que habitem. (<https://rogervinton.org/2017/02/14/43-larribada-de-la-gran-teranyina/>)

De la teranyina laberíntica del poder que vol descriure el llibre, en traspua una certa visió cínica. Vegem-ne cinc idees exemplars: 1) «El sistema econòmic ha de canviar. El problema és que els que el volen canviar no saben com funciona. I els que saben com funciona, no el volen canviar» (p. 10). No debades els rics han de ser gairebé sempre conservadors perquè tenen molt per a conservar; 2) «Cal traspasar algunes fronteres morals per poder triomfar» (p. 21); 3) la clau de volta per a fer negocis són els contactes i no pas cap altre talent; 4) la riquesa i el poder solen reproduir-se generacionalment, i 5) hi ha «noms que impressionen i que en alguns casos també poden fer por». No és casual que Vinton proporcioni sovint els dos cognoms dels rics, perquè el segon cognom pot descobrir-nos la seva relació amb altres personatges poderosos. Aquesta acumulació de cognoms (tots ells fidedignes?) arriba a tenir efectes humorístics, o bé pel seu exotisme aristocratitzant (Agatha Ruiz de la Prada y Sentmenat, baronessa Claudia von Uexküll-Güldenband, princesa Elisabeth-Alexandra de Löwenstein-Wertheim-Rosenberg i Monika Maria Roberta von Habsburg Lottringen) o bé pel to íntim dels apel·latius familiars que es posen al descobert (molts personatges ínclits s'anomenen o es fan anomenar en castellà: Pocholo, Cuca, Cuqui, Pilina o Pepín).

Apareixen uns 1.510 cognoms en l'índex alfabètic al final de l'obra. Aquest nombre sol n'explica l'èxit editorial. Per pur narcisisme molts deuen haver-lo comprat: «vejam si hi surto». Al llibre apareixen els lligams (o deslligams) matrimonials dels rics, les seves fetes violentes (algunes dignes d'*El Caso*: assassinats, accidents, frauds, extorsions), i els seus sous i jubilacions multimilionaris desorbitats. Per l'obra apareixen explicats amb tots els detalls els oficis (i sobretot beneficis) de grans grups de poder a Catalunya, des de CaixaBank o Agrolimen fins a Planeta o Mango, passant per l'entramat de la boníssima gent de l'Opus Dei. És significatiu que els seus noms de pila apareguin sobretot en castellà o oscil·lin a vegades amb el català. No debades molts dels personatges poderosos provenen de familiars de guanyadors de la Guerra Civil, que es castellanitzaren, moltes vegades, per haver-se adonat de grat o per força de la *falsa ruta* del catalanisme —tal com va escriure, durant el feixista 1940, Ferran/Fernando Valls i Taberner, *lligaire* reconvertit en franquista. Les esqueles de *La Vanguardia* (sens dubte, el millor diari en el tema mortuori) reflecteixen encara aquesta ambivalència onomàstica: per exemple, va morir no fa gaires mesos l'oftalmòleg famós Joaquín Barraquer o Joaquim Barraquer? O no té cap importància la tria lingüística? En la mateixa línia, la majoria dels personatges ínclits, 1.510, es proclamen «dependentistes» (els de Pronovias o Freixenet de manera belligerant i tot) amb rares

excepcions, com el propietari de Bonpreu-Esclat, i amb molta discreció. L'autor (o autora) informa poc del mecenatge cultural d'alguns prohoms; per exemple, Gallina Blanca (del grup Agrolimen), que es troba al darrere de la Fundació Lluís Carulla, o Roca, que ha ajudat la Fundació Jaume Bofill. Aquest dèficit d'informació sobre mecenatge potser és explicable perquè senzillament no n'hi ha. Caldria escatir doncs els usos i ideologies lingüístics d'aquestes classes corporatives, on, sospitem, el capital a què s'aspira és l'anglès amb accent de Harvard o de Londres i no pas el català, massa local i d'escala massa insignificant. Caldria que s'actualitzés *Las buenas familias de Barcelona. Historia social de poder en la era industrial*, de Gary Wray McDonogh (1989, original en anglès del 1986). *La gran teranyina*, la gairebé marejadora profusió de dades sobre els rics que hi desfilen, ens en proporciona un primer canemàs.

El desconegut autor (o autora) en el seu blog proclama que no és neutral:

[18 de setembre de 2015] Ya sé que no soy neutral y también sé que a veces es razonable considerar lo irracional como base de una opinión, pero me cuesta horrores comprender por qué todavía hay ciudadanos de Cataluña que no están a favor de la transición hacia el estado propio. Las motivaciones sociales y económicas que aconsejan dejar de depender de los gobiernos de Madrid son tan abrumadoras que cualquier habitante de Cataluña que tenga previsto seguir siéndolo debería apostar por la independencia, salvo que tenga un nulo apego a su propia dignidad o haya sido vilmente engañado.

Ya sé que no soy neutral, pero pueden estar seguros que si un día descubro a alguien robándome la cartera en el metro, no me arrodillaré para besarle los pies.

Aunque parezca mentira, a estas alturas de la película aún hay miles de personas que no han oído hablar de balanzas fiscales, de principios de ordinalidad o del Corredor Mediterráneo. No es casualidad: la mayoría de medios de comunicación evitan con todas sus energías que se produzca un debate claro y transparente sobre la situación actual de Cataluña en España y sobre sus posibles soluciones. Los intereses de los medios no son casuales, unos están en manos de las oligarquías económicas (Antena3, La Sexta, *La Vanguardia*, etc.) y otros en una situación financiera crítica que les obliga a seguir el dictado de quienes les mantienen con vida (*El Periódico de Catalunya*, por poner un ejemplo). Prefieren «embarrar la cancha» hablando de la supuesta locura de Artur Mas o incluso agitar un cadáver maloliente llamado «federalismo» antes que analizar la situación de forma pausada y objetiva. A todo esto, ¿por qué afirmo que el federalismo es un cadáver? Pues porque le dieron el tiro de gracia a partir de 2006, con el cepillado y mutilación del Estatut de Pasqual Maragall, el último federalista asimétrico. Los autores de la ejecución fueron, al alimón, PP y PSOE, que representan el pensamiento del 70% de los españoles. O sea, que quien en 2015 sigue vendiendo el federalismo como proyecto aplicable en España tiene más de mentiroso compulsivo que de ideólogo bienintencionado. Los españoles no quieren federalismo, y punto. ¿Cuántas veces tienen que decirlo? (Blog de Roger Vinton: <https://rogervinton.org/2015/09/18/40-rien-neva-plus-its-now-or-never-o-caixa-o-faixa-todo-o-nada-ante-el-27-s/>)

Per acabar, algun comentari formal. L'autora (o autor) usa un català força col·loquial, per tal de fer amena la lectura. En són exemple expressions com *tocar el rebre*, *fer tots els papers de l'auca*, *perdre pistonada*, *fer calés*, *trobar-se en un bon merder*, *tallar el bacallà*, *plegar veles*, *fer per amor a l'art* o *tenir molts números*. Tanmateix, el misteriós Vinton ensopega amb alguna repetició escadussera (per què l'obsessió amb Joan Gaspart, com pot trobar-se a les pàgines 217 i 343?) i sembla voler *épater* i exhibir que en sap molt del tema: per aquesta raó arriben a aparèixer zeugmes (vegeu la pàgina 128). A un servidor l'ha distret descobrir l'origen de les sigles de famoses empreses com Derbi, Campsa, Cepsa, Asepeyo, Caprabo, Fiat i Condis, seguint la tradició del *Marques que marquen*. *La curiosa història de les marques més conegudes*, de Ramon Solsona (2015). I acabem: confiïm que més gent, sociolingüistes inclosos, s'atreixin a estudiar els poderosos al nostre país, i també a la resta del domini lingüístic. Ells són els qui fan les tries lingüístiques més influents. La resta som simples consumidors impotents?

Emili BOIX-FUSTER

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

SOLSONA, Ramon (2015). *Marques que marquen: La curiosa història de les marques més conegudes*. Barcelona: Pòrtic.